

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1145731/1

בבית הדין הרבני האזורי רחובות

לפני כבוד הדיין:

הרב ציון אשכנזי

המבקשים: פלוני ופלונית

הנדון: בתו של ספק נכרי – היתר נישואיה לכהן שהיא מעוברת ממנו

פסק דין

לפנינו בקשת המבקשת והמבקש להתיר להם להינשא זו לזה. יצוין כי המבקשת בהיריון מתקדם מן המבקש שהכיר באבהותו על העובר.

בהחלטתנו בעניין בירור יהדותה של המבקשת פסקנו כדלהלן:

“לאחר שמיעת המבקשת ועיון במסמכים ולאור החומר שבתיק, בית הדין מחליט:

א. המבקשת בת לאם יהודיה ולאב שלא נתבררה יהדותו בשלב זה, ואין מניעה לסדר לה חופה וקידושין כדת משה וישראל לבר מכהן.

ב. אם תרצה להינשא לכהן יערוך בית הדין בירור בעניין.”

בהקדמת אותה החלטה נכתב:

“כמו כן התקבלו מסמכים ועדויות על יהדות אם המבקשת. לגבי יהדות אביה התעורר ספק לבית הדין ולפיכך אם תבקש המבקשת להינשא לכהן, ישלים בית הדין את בירור העניין.”

כאמור, לפנינו עתה פניית המבקשים להתירם להינשא זה לזה. הצדדים קבעו את חתונתם לפני זמן רב לעוד כשלושה שבועות.

לאחר העיון בכל פרטי התיק נראה בסייעתא דשמיא שיש להתירם להינשא זה לזה.

הפן העובדתי

הנה, לפי הדיווח שקבלנו מהמומחה לבירור יהדות הרב אלכסנדר דן, הנתונים הם כדלהלן: אבי המבקשת רשום בתעודת הלידה בסעיף הלאום כאוקראיני בן להורים אוקראינים.

גם בדיון שהתקיים בפני בית הדין בתאריך כ' במרחשוון תשע"ד אמרה המבקשת כדלהלן: “שם אבי ולרי ושמות הוריו פאבל ורימה, הם לא יהודים.”

מכל הנ"ל נראה שהמבקשת בת לאב נכרי.

אך בבירור שערך הרב אלכסנדר דן כתב כדלקמן:

“שלום כב' הרב!

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בירור יהדות של אבי המבקשת:

1. בתעודת לידתו שני הוריו רשומים נוכרים, אבל שמות אימו [ואביה] שכיחים בקרב יהודים – רימה בת יוסף.
 2. הוצג צילום של תעודת לידה של רימה. שמות הוריה יהודיים מובהקים, לא הלאום שלהם, וזאת הסיבה ש'עזרה' לרימה להירשם אצל בנה כנוכרייה.
 3. אין תעודת נישואין של רימה כדי לראות שינוי משפחה בעקבות הנישואין.
 4. שוחחתי בטלפון עם אבי המבקשת, דבריו אודות יהדות הוריו (תולדותיהם, שמות בני משפחתם ועוד) נשמעים אמינים, אך בפועל עלה ארצה כ'בן זוג של יהודייה', והלאום שלו רשום: '(---)'
- לסיכום: תחושתי שאבי המבקש אכן יהודי, וניתן להוכיח זאת דרך מכון 'שורשים'. הצעתי לו לעשות זאת."

לאור האמור, אין הדבר אלא ספק – שמא אבי המבקשת יהודי.

הפן ההלכתי

הנה, כידוע נחלקו רבותינו הראשונים בדין גוי הבא על בת ישראל אם הבת כשרה לכהונה: דעת הרמב"ם ועוד שכשרה לכהונה ולדעת הרא"ש פסולה לכהונה. ומרן השולחן ערוך (אבן העזר סימן ד סעיף ה וסעיף יט) פסק כדעת הרא"ש.

אך בנידון דידן יש כמה צדדים שניתן לסמוך ולהישען עליהם להקל כדלהלן:

1. נידון זה הוא בגדר 'דיעבד' שהקלו בו הרמב"ן ועוד ראשונים

הרי הרמב"ן ועוד ראשונים כתבו שלכתחילה אסורה ובדיעבד – אם נישאת לא תצא. וכבר כתבו כמה אחרונים שבמקום שכבר נקשרו זה לזו באופן שקשה להפרידם חשיב כדיעבד, אף על פי שלא נישאו עדיין כדת משה וישראל כי המציאות היא שהם קשורים זה לזו.

וכן פסק מרן גאון עוזנו ונזר תפארתנו פוסק הדור מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל כמה פעמים בספרו המאיר שו"ת יביע אומר (כגון: חלק ז אבן העזר סימן ט אות ו):

"ומצאתי להגאון רבי אברהם ריוח בשו"ת ויען אברהם (חלק אבן העזר סימן עט) שהאריך למענייתו בדין גוי הבא על בת ישראל וילדה בת ונישאת לכהן – אם תצא, ומסקנתו שלא אמרו שהיא פגומה לכהונה אלא לענין לכתחלה, אבל בדיעבד לא תצא, ובפרט לפי מה שכתב הגאון רבי עקיבא איגר שכל האיסור אינו אלא מדרבנן ואם כן הווי ליה ספיקא דרבנן ולקולא. וכן כתבו החלקת מחוקק (סימן ז ס"ק כו) והבית מאיר (סימן ה) וכו'. וסיים:

'וזכור אזכור מה שהוגד לי מרב אחאי גאון הראב"ד הרה"ג המשמ"ח אליקים נר"ו, מזה כמה שנים, דהוה עובדא בכהן שנשא בערכאות בתולה שנולדה מישראלית שנבעלה לגוי, והורה הרה"ג מרא דאתרא להתירה להנשא לכהן בחופה וקידושין כדמו"י, והסכים על ידו מורנו ורבנו עטרת ראשנו ראש הרבנים בארץ ישראל מופת הדור כמהר"ר רפאל מאיר פאניזיל, המרפ"א, צוק"ל. וצריך לומר שטעמם לפי שהנישואין שעל ידי הערכאות הצרפתים אי אפשר להפרידם זה מזה, ותמיד הם קשורים יחדיו זה לזו, ונחשב הדבר כדיעבד, ולכן התירו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להם להנשא כדת משה וישראל, ועוד חזון למועד לדעת על מה אדני ההיתר הטבעו, כיון שיצאו מפה קדשו של אדמו"ר עטרת ראשנו הנ"ל.

ע"כ. ונראה שהדברים קל וחומר לנדון דידן שכבר הרתה לו, והיא בחדש הרביעי להריונה וקשורים זה לזה בעבותות אהבה.

וכן העלה לדינא רבה של ירושלים הגאון הרב שלום משאש זצ"ל בשו"ת שמש ומגן (חלק ד סימן עד) שכהן הרוצה לשאת לאישה את מעוברת עצמו ואביה גוי ואימה יהודייה – יש להתיר להם להינשא דחשיב כדיעבד כיוון שמחמת העיבור הם אדוקים וקשרים זה לזו ואינם יכולים להיפרד.

2. אבי המבקשת – ספק גוי, בצירוף המחלוקת בדין בת גוי הבא על בת ישראל הווי ספק ספקא

עוד סברה להקל: כיוון שכאן הרי מבחינה עובדתית יש רק ספק אם אביה גוי, וכפי הנראה ראיות גמורות (כעדים כשרים וכו') לא יכולות להיות פה, אלא רק השערות יותר ברורות ומידי ספק לא יצא. וכיוון שכן הווי ספק ספקא להתיר.

ודבר זה – גם עליו סמך מרן גאון עוזנו הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל להקל בתשובתו בעניין כזה לכבוד הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של רמת השרון, בזו הלשון (שו"ת יביע אומר חלק ט סימן ז):

ועל כל פנים בספק גוי יש להכשירה לכהונה. ועוד דאיכא כעין ספק ספיקא – שמא אבי הנערה יהודי, ואם תמצוי לומר גוי – שמא הלכה כהמכשירים אותה אף לכהונה. וכבר כתבנו בשו"ת יביע אומר חלק ז (חלק אורח חיים סימן מב) דנקטינן לדינא שיש להתיר בספק ספיקא אף לכתחלה. עיין שם.

מסקנה

בצירוף שני הטעמים גם יחד, הסכים עימי גם כבוד אב בית הדין הגאון הרב נחום גורטלר שליט"א להקל בנידון דידן הלכה למעשה.

פסק הדין מותר בפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום ה' במרחשון התשע"ח (25.10.2017).

הרב ציון אשכנזי